

שילוב כישורי חשיבה בהוראת התנ"ך בחינוך היסודי
אוכלוסיית היעד: כיתה ב'
הנושא: הריב בין רועי אברם לבין רועי לוט: בראשית י"ג 2-12.
האסטרטגיה: פתרון בעיות.

תוכן העניינים :

1. מטרת דגם ההוראה
2. הכנת המורה לשיעור
3. הכנת התלמיד לשיעור
4. מיומנויות המשולבות בדגם ההוראה
5. שיעור א': עושרם של אברם^א ולוט ומיקומם הגיאוגרפי
6. דף עבודה לשיעור א'
7. שיעור ב': הבעיה ופתרונה
8. דף משימות לשיעור ב'

^א סיפורי אברהם. מקובל להשתמש תמיד בשם "אברהם" ובתלמוד אף נאמר שהקורא לאברהם "אברם" עובר עבירה (ברכות י"ב ע"ב) השימוש בשם "אברם" מיועד להדגשת השלב בו אנו נמצאים ברצף

רציונל:

במסגרת הוראת סיפורי האבות בכלל, וסיפורי אברהם בפרט, לומדים התלמידים לאפיין את דמות האבות דרך היכרות עם פעולותיהם ואופן התמודדותם עם האתגרים שמציבה בפניהם המציאות. אסטרטגיית החשיבה של פתרון בעיות יכולה לתת לתלמידים כישורים ומיומנויות חשובות לחייהם וכן מפתח להבנה טובה יותר של הסיפור: אופני ההתמודדות של אברהם עם הבעיות הניצבות לפניו הם שיעלו באופן מוחשי את דמותו ואופיו והם שיספקו מענה לשאלה הגדולה: מדוע דווקא אברהם נבחר להיות אבי האומה?

סיפור הריב בין רועי אברם ובין רועי לוט הוא סיפור פשוט שקל להזדהות עמו, היות שה"בעיה" היא בין שני אנשים פרטיים בני אותה משפחה. סיפורים הקרובים לעולם הילד. להוראת הסיפור דרכים רבות. ביחידת הוראה זו נתמקד בדרך של הפעלה והקניה של שילוב מיומנויות החשיבה בהוראת התנ"ך. מצד אחד מסייע הסיפור ליישום, להבנה ולהפנמה טובה יותר של אסטרטגיית החשיבה ומצד אחר, מסייעת האסטרטגיה להזדהות ולהבנה טובה יותר של הסיפור עצמו. בחטיבה זו מוקדש זמן רב יחסית להוראה ולתרגול אסטרטגיית החשיבה מתוך הנחה שהיא מוצגת בפעם הראשונה ובשיעורים הבאים יוכלו התלמידים ליישם את הנלמד בשיעור זה (כגון פרקים י"ג, י"ח, כ"א וכ"ב). מתוך כל תהליך פתרון בעיות כתהליך מחשבתי מורכב נתמקד בדגם זה במיומנויות: הגדרת הבעיה והצעת פתרונות אפשריים המותאמים לגיל הלומדים בכיתה ב'.

מטרות דגם ההוראה:**מטרות בתחום התוכן:**

- להכיר את דמותו של אברהם ולבקר את מעשיו הן לחיוב והן לשלילה
- להכיר את התנ"ך כספרות שאינה מעלימה ומטשטשת חולשות אנוש

מטרות בתחום החשיבה:

- זיהוי והגדרת הבעיה
- העלאת פתרונות אפשריים לבעיה שהוגדרה והערכתם
- בחירת הפתרון הטוב ביותר לבעיה
- נימוק הבחירה

דרך ההוראה

הלימוד צריך לשאת אופי רגשי-חוויתי מתוך מטרה שיהווה "גירסא דינקותא" לגבי התכנים, המבעים הלשוניים, הדמויות והתשתית האסוציאטיבית-תרבותית הנדרשת מאדם משכיל בישראל.²

הכנת המורה לשיעורים.

ציוד למורה

תנ"ך שלם

חומש בראשית

דפי עבודה (מצורפים)

מפה גדולה של א"י

משחק "גיים-בו"

העשרה הידע והעמקתו למורה:**ביבליוגרפיה למורה**

בתחום התוכן: חטיבת הלימוד עם ספרי פירוש. לפירוט והרחבה אודות מגוון הפירושים, ראה ["פרשנות המקרא"](#) נחמה לייבוביץ', "עיונים בספר בראשית", ההסתדרות הציונית העולמית תשמ"ג, עמ' 88-92. העמקה בריב אברם ולוט בשילוב פרשנות מסורתית. עיסוק בפרק בגליונות פרשת שבוע של נחמה לייבוביץ' ניתן לראות באתר [דעת](#).

² הוראת המקרא בבית הספר היסודי- מטרות ועקרונות, בתוך: "תכנית הלימודים במקרא למערכת החינוך הממלכתית" עמ' 21.

אליעזר ברח"ד, "מערכת היחסים בין אברהם ולוט (עיון בבראשית יג:ו-יג)." שמעתין 79 (תשמה) עמ' 14-16 ספרות עיון.
 ד.ג.טרפינגר, ס.ג.א.איזאקסאן, ק.ב.דרבל, "פתרון בעיות יצירתי", מכון ברנקו וייס לפיתוח החשיבה, ירושלים 2000.
 "מיזוג החשיבה בלמידה- מבואות ומערכי שיעור לדוגמא (כרך 3)" מכון ברנקו וייס לפיתוח החשיבה, ירושלים 2001
 ספרים בנושא הוראת אסטרטגיית החשיבה של פיתרון בעיות.
 אברהם כהן, "בראשית לאבותינו באהבה, חוברת פעילות", רכס מפעלים חינוכיים
 ספר לימוד לתלמידים המשלב פיתוח כישורי חשיבה.

ידע קודם של התלמיד:

השיעורים מבוססים על הכרת הסיפור, הדמויות והתנאים הגיאוגרפיים שהוצגו בלימוד "בראשית" י"ב 9-1.

מיומנויות מבוססות ומיושמות במהלך דגם ההוראה:

סוג מיומנות	המיומנות	השימוש בדגם ההוראה
הבנת הכתוב במקרא. ^ג	הטקסט המקראי יהיה אחד מסוגי הטקסטים הנלמדים בכיתה, ישולב בהוראת הלשון כחלק מפיתוח האוריינות ויתרום נדבך נוסף בהבנת הנקרא ^ד	
	הלומדים יפרשו מילים על פי ניתוח לשוני כגון: שורש, זמני הפועל, ו"ו ההיפוך, מילות ואותיות היחס, תחביר	
	פירוש מילים או צירופי מילים לפי ההקשר בכתוב	
	שימוש בידע קודם להבניית ידע חדש	
התמצאות במקרא ^ה	לדעת לצטט ביטויים ופסוקים נבחרים	
	התמצאות במקרא באמצעות המושגים: תורה, חומש, פרק ופסוק ^ו	
	הלומדים יאספו פרטי מידע ויצרפו אותם לכלל תמונה מקיפה	
	הלומדים ינסחו בלשונם (בכתב ובע"פ) רעיונות מרכזיים בקטע	
הבנת המשמעויות הרעיוניות של הכתובים. ^ז	הלומדים יעלו השערות לגבי מצבים, מעשים, התנהגויות, אמירות ותגובות המסתברות מן הכתובים	
	הלומדים יכירו את הדמויות ואת האירועים המרכזיים בחומר הלימוד ויאתרו במפה מקומות התרחשותם	
	הלומדים יביעו דעה מנומקת לגבי הערכים העולים מהכתוב	
	יכולת המשגה- קביעת מרכיבים משותפים הנגזרים מהמושג והתאמת מקרה חדש למושג המוכר	
כישורי חשיבה. ^ח	כישורי פיתרון בעיות: זיהוי הבעיה, שקילת פתרונות אפשריים והשלכותיהם, בחירת פתרון והערכתו	
	השוואה	
	הבחנה	
	יישום	
	מטא-קוגניציה – חשיבה אודות המחשבה	
	בדגם זה ננסה לנתח את הדרך שבה אנו חושבים כשאנו ניצבים בפני בעיה	

^ג "מיומנויות נדרשות בלמידת המקרא" בתוך: "תכנית הלימודים למקרא למערכת החינוך הממלכתית" עמ' 93

^ד הוראת המקרא בבית הספר היסודי- התחלת לימוד המקרא, שם עמ' 19.

^ה בתוך "הוראת המקרא בבית הספר היסודי" שם עמ' 20

^ו נושאים מן המבוא למקרא, שם עמ' 22

^ז שם, עמ' 94

^ח אודות הוראת המיומנות: אברהם כהן, "פיתוח החשיבה של התלמיד בשיעור" נועם תשנ"ג

חטיבה ראשונה- לימוד אסטרטגיית פתרון בעיות

רציונל השיעור

כאמור, חלק ניכר מחטיבת הלימוד מוקדש ללימוד האסטרטגיה של פתרון בעיות, מתוך הנחה שזו הפעם הראשונה שהלומדים נתקלים בה. היכרות מוקדמת עם מושגים אלו והמיומנויות תאפשר יישום יעיל ומדויק יותר בלימוד הפרקים הבאים של סיפורי אברהם. בשיעור מוצגת בעיה מחיי היומיום של הלומדים כדי לעורר עניין בקרב הלומדים וכדי לאתר אצל הלומדים מהו הידע שלהם אודות מהלכי פתרון בעיה. מהלך השיעור מקביל לשלבי אסטרטגיית פתרון בעיות: זיהוי והגדרת הבעיה, העלאת פתרונות אפשריים, בחינת ההשלכות של הפתרונות השונים, בחירת הפתרון הטוב ביותר לבעיה ונימוק הבחירה.

מבנה השיעור

מסגרת הזמן	הנושא
5 דקות	סיפור מעורר עניין
10 דקות	הגדרת הבעיה
5 דקות	העלאת פתרונות אפשריים
10 דקות	בחינת ההשלכות של הפתרונות השונים ובחירת הפתרון הטוב ביותר לבעיה
5 דקות	נימוק הבחירה
10 דקות	סיכום האסטרטגיה והקדמה לשיעור הבא

פעילות המורה והלומדים בכיתה

הנושא	המורה	הלומדים
סיפור מעורר עניין (5 דקות)	הצגת הבעיה באופן חווייתי. אפשר להשתמש במשחק שהוכן לשם כך.	
הגדרת הבעיה. (10 דקות)	נפרק את זיהוי הבעיה לשניים: השאלה הראשונה: של מי הבעיה? הפניית שאלה לכיתה בנוגע לעומר. האם לעומר אין בעיה?	סביר שהלומדים יענו כי הבעיה היא של בעל המשחק.
	<u>דף עבודה "בעיה מהחיים"</u>	הלומדים ינסו להבין גם את הבעיה של הצד שאינם מזדהים עמו.
	עתה ננסה לענות על שאלה שנייה: מה הבעיה? לצורך העניין ננחה את התלמידים לענות על שאלה מס' 1 בדף העבודה.	קוראים בזוגות את האפשרויות השונות בשאלה מס' 1.
	הזמנת התלמידים לנמק את בחירתם במפגש האישי עם המורה.	הלומדים מגדירים את הבעיה על פי האפשרויות בדף העבודה או על פי הצעתם האישית.
	הזמנת התלמידים להציג ולנמק את הגדרת הבעיה לתפיסתם.	הלומדים יציגו את הבעיה וינמקו את זיהוי מוקד הבעיה. כלל הלומדים רואים בשלב זה כי כל אחד רואה את הבעיה באופן שונה.
	סיכום ביניים וכתובה על הלוח: הסבר לכך שהשלב הראשון בפתרון בעיה הוא זיהוי הבעיה והגדרתה שהרי אם עומר הוא מוקד הבעיה, יהיה פתרון אחד, אך אם ה"גיים-בוי" עצמו הוא הבעיה יהיה פתרון אחר.	הלומדים מקשיבים וכותבים במחברת את הכתוב על הלוח: "השלב הראשון בפתרון בעיה הוא זיהוי והגדרת הבעיה"
העלאת פתרונות אפשריים (5 דקות)	שאלה לכיתה: מה אתם הייתם עושים במקרה כזה? לאחר התשובה תשאל שאלה נוספת: ומה לדעתך יקרה אחר כך?	הלומדים יציעו פתרונות ויחשבו על ההשלכות האפשריות של כל פתרון.
בחינת ההשלכות של הפתרונות השונים ובחירת	הפניה והסבר <u>שאלה מס' 2</u> בדף העבודה. עידוד הילדים לכתוב פתרונות משלהם במקום המתאים בטבלה	הלומדים יבחנו את השלכות הפתרונות השונים ויעריכו אותם מספרית

הנושא	המורה	הלומדים
הפתרון הטוב ביותר לבעיה (10 דקות)	מעבר בין הלומדים, בדיקת הבנה ובחינת ההשלכות וההערכה של הלומדים לכל פיתרון	
	הזמנת הכיתה להכריע בין הפתרונות באמצעות הצבעה. הפתרון שזכה לציון 10 ע"י מספר התלמידים יהיה הפיתרון הכיתתי הנבחר	הלומדים מצביעים בהתאם לדברים שכתבו בדף העבודה
נימוק הבחירה (5 דקות)	הלומדים מסבירים מדוע הפתרון שהציעו הוא הטוב ביותר	הלומדים מנמקים את יתרונות הפתרון הנבחר
סיכום האסטרטגיה. (9 דקות)	- סיכום השלבים שנלמדו בפתרון בעיות : - זיהוי הבעיה והגדרתה - העלאת פתרונות אפשריים - בחינת ההשלכות של הפתרונות השונים - בחירת הפתרון הטוב ביותר לבעיה - נימוק הבחירה	
	לכל אסטרטגיה, יצוין היכן נעשה בה שימוש במהלך השיעור	
	בסיכום יש להדגיש כי מיומנות זו חשובה מאוד לחיים. כדי שיהיה קל יותר לזכור את התהליך שעברנו ננחה את התלמידים למלא את שאלה מס' 3	הלומדים עונים על שאלה 3 תוך היעזרות בילקוט המילים הצמוד אליה
	עבור כל סעיף ניתן להזמין את אחד הלומדים לענות לפני הכיתה	
הקדמה מעוררת עניין. (דקה)	לאחר שלמדנו לזהות בעיה ממקרה מוכר מחיי היומיום של הלומדים ננסה בשיעור הבא לזהות בעיה שיש לגיבורי הסיפור שלנו בתנ"ך: אברם ולוט	

בעיה מהחיים!

התחלת עכשיו משחק ב"גיים בוי" החדש.
עומר ביקש משחק ואמרת: "אני משחק עכשיו".
עומר קורא לך קמצן ומנסה לקחת לך את המשחק.

1. אתם עומדים כעת מול בעיה, אבל מה בדיוק הבעיה?

סמנו בעיגול את ההגדרה הטובה ביותר לבעיה לפי דעתכם. (מותר לסמן יותר מאפשרות אחת).

ד. עומר לא הבין, שאני רוצה לתת לו אחר כך

ה. ה "גיים-בוי" גורם לריב

ו. אחר

א. אני לא מצליח/ה לשחק

ב. עומר לא מכבד אותי

ג. לעומר אין מספיק כסף ל"גיים-בוי" משלו

2. אילו פתרונות אפשר להציע לבעיה ואיזה פתרון הוא הטוב ביותר?

א. השלימו את הטבלה: לכל פתרון, כתבו מה יקרה בעקבותיו ותנו ציון מ-1 עד-10 לפיתרון.

ב. הקיפו בעיגול את הפיתרון שהכי טוב לפי דעתכם.

פתרונות אפשריים	מה יקרה אחר כך?	דירוג הפיתרון מ: 1-10
לצעוק על עומר: "עזוב אותי כבר!"	_____	
להקפיד לשחק רחוק מעומר	_____	
להגיד לעומר: אני רוצה להתחלק אתך, אבל אני באמצע משחק עכשיו.	_____	
לזנוח ולתת לעומר לשחק	_____	
פתרון נוסף לבחירתכם:	_____	

3. השלימו את המילים החסרות.

כשמשוה מפריע לנו אנו צריכים לשאול 4 _____:

א. מהי ה _____?

ב. מהם ה _____ האפשריים?

ג. מה יקרה אחרי כל _____?

ד. איזה פיתרון הכי _____?

חטיבה שנייה: פרק י"ג פסוקים ב'-ה'.

עושרם של אברם ולוט ומיקומם הגיאוגרפי

רציונל: יחידה זו מהווה רקע להבנה טובה של הבעיה שפניה ניצבו אברם ולוט.
מוקד אחד של השיעור הוא הבנת התנאים והמגבלות הגיאוגרפיות של אברם ולוט ומוקד נוסף הוא עושרם הרב.
הלומדים יבינו כי, "רכוש עלול לגרום למחלוקת אפילו בין אחים וקרובים."^ט

הנושא	מורה	לומדים
חיבור ליחידת ההוראה הקודמת	תזכורת אודות הדמויות הפועלות שאותם הכרנו בפרק י"ב. נשאל: אילו דמויות נמצאות עם אברם? נזמין את התלמידים להרחיב אודות כל דמות	התלמידים יזכירו את הדמויות הפועלות : אברם- עלה לארץ כנען בגיל 75 מחרן שרי – אשתו של אברם לוט – האחייך היתום של אברם. אברם לקח את לוט תחת חסותו <u>מיומנות מבוססת ומיושמת:</u> שימוש בידע קודם להבניית ידע חדש.
קריאה ופירוש של פסוק ב'.	נפתח ספר בראשית ונקרא בפרק י"ג פסוק ב' המורה קורא/ת בקול מתנ"ך מלא' בצורה נכונה ומדויקת.	פותחים את החומש ועקבים אחר קריאת המורה. <u>מיומנויות מבוססות ומיושמות:</u> הטקסט המקראי יהיה אחד מסוגי הטקסטים הנלמדים בכיתה, ישולב בהוראת הלשון כחלק מפיתוח האוריינות, ויתרום נדבך נוסף בהבנת הנקרא. ^א התמצאות במקרא באמצעות המושגים: תורה, חומש, פרק ופסוק. ^ב
ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב.		
	הזמנת הכיתה לפירוש המילה: "כבד" וכתובת הפירושים על הלוח. ניתן להסב את תשומת ליבם של הלומדים למילה "כבוד" ולקשר שבין המילים: בעבר רק אדם עשיר יכול היה לאכול הרבה ולהיות שמן. גם המילה כבוד באה מאותה המילה- כי מי שהיה כבד נחשב גם למכובד. כיום, קוראים בסלנג "כבד" גם למי שמתנהל באיטיות ואדישות	הלומדים יפרשו את המילה על פי ידע קודם.

^ט התוכנית לכיתה א וב' – נושאים להדגשה במהלך ההוראה, שם עמ' 27
^א בכיתות א-ג רשאים המורים ללמד מתוך חומשים בודדים, ובלבד שיקללו את הטקסט המקראי המלא שבתכנית (עם זאת בשימוש המורה בתנ"ך מלא יקבלו התלמידים דוגמא אותה יפנימו עבור המשך הדרך.
^א הוראת המקרא בבית הספר היסודי- התחלת לימוד המקרא, שם עמ' 19.
^ב נושאים מן המבוא למקרא, שם עמ' 22

²⁰ הוראת המקרא בבית הספר היסודי - התמצאות במקרא, בתוך: "תוכנית הלימודים למקרא למערכת החינוך הממלכתית" עמ' 20

נושא	מורה	לומדים
קריאת פסוק ה', פירוש, ודיון משווה במושג "עשיר" (משימה 2 בדף המשימות).	- נמשיך לקרוא בספר בראשית פרק י"ג פסוק ה'. - במהלך הקריאה או לאחריה יש להסביר שבלשון התנ"ך משמעות המילה "את" היא לעיתים גם "עם" - שאלה מקדימה לקריאה: מה היה רכושו של לוט?	הלומדים עוקבים אחר הקריאה ומאתרים את פריטי המידע. <u>מיומנות מבוססת ומיושמת:</u> הלומדים יאספו פרטי מידע.
	וגם-ללוט ההלך, את-אברם: היה צאן-ובקר, ואהלים.	
	הזמנת הלומדים לפרט את תשובתם	יענו בהצבעה על משימת הקריאה.
	שאלה: סיפרתם שללוט היה גם צאן וגם בקר וגם אוהלים. אם כך מה אפשר להגיד במילה אחת על לוט?	תשובה מצופה- לוט היה עשיר.
	אם הלומדים מתקשים, ניתן לרמוז לכך שזו מילה שנאמרה קודם לכן על אברם	<u>מיומנות מבוססת ומיושמת:</u>
	כתיבת המילה "עשיר" על הלוח והזמנת התלמידים להביא אסוציאציות מעולמם למילה זו.	הלומדים יצרפו את פרטי המידע לכלל תמונה שלמה
סביר שיעלו תשובות כגון:		
גר בארמון עשיר כבד מליונר לובש חליפה מכובד הרבה כסף		
נשאל: אלו מהדברים שנכתבו על הלוח היו גם לעשירים בתקופת התנ"ך כמו אברם ולוט?	נסביר כי מושג "העושר" מבטא דברים אחרים בתקופות שונות.	הלומדים יבחינו בין ביטויי עושר הנהוגים בימינו להווה ובין ביטויי עושר שהיו נהוגים בעבר.
בשלב זה ניתן להפנות למשימה מס' 2 בדף המשימות	- מעבר בין התלמידים וסיוע במטלה. - ניתן להשמיע את השיר "אילו הייתי רוטשילד" - לפני ביצוע המטלה, במהלכה או כסיכום באמירה כי תמיד היו אנשים שרצו להיות עשירים. - לאחר סיום המטלה הלומדים יקריאו את תשובותיהם (דף משימה 2)	<u>מיומנויות מבוססות ומיושמות:</u>
	שאלה: האם עושר הוא תמיד דבר טוב? למה כן? למה לא?	המשגה: התאמת מקרה חדש למושג המוכר.
		הלומדים יביעו את דעתם וינמקו.

	הקדמה מעוררת עניין: בשיעור הבא נראה כי לעתים העושר גורם גם בעיות.	
--	---	--

דף משימות

1.

א. צבעו בפסוקים שמות של מקומות:

"וַיֵּלֶךְ, לְמַסְעָיו, מִנֶּגֶב, וְעַד-בֵּית-אֵל,

עַד-הַמָּקוֹם, אֲשֶׁר-הָיָה שֵׁם אֱהֱלָה בְּתַחֲלָה,

בֵּין בֵּית-אֵל, וּבֵין הָעֵי"

ב. הקיפו בעיגול במפה את המקומות שסימנתם בפסוקים.

ג. חברו בקו את העיגולים שהקפתם, התקבל חלק מנתיב מנדודי אברם.

ד. צבעו את שטח הכנעני והפריזי בצבע אדום.

2.

ענו באמצעות הטבלה: מה הם הסממנים של איש עשיר פעם ושל איש עשיר כיום?

איש עשיר בימי קדם:	איש עשיר כיום:
אברם גר ב _____ גדול ויפה.	כיום, איש עשיר גר ב _____ גדול ויפה
לאברם ולוט היו הרבה _____.	כיום, איש עשיר יכול לנהוג ב _____ מפוארת.
לאברם היה הרבה _____ וזהב.	כיום, לאיש עשיר יש הרבה _____ בבנק.
לאברם ולוט היו הרבה _____.	כיום, לאיש עשיר יש הרבה עסקים.

ילקוט להשלמת מילים:

המילה "שקל" ציינה משקל של כ-12 גרם.
בזמן התנ"ך לא היו מטבעות.
הידעתם?

שיעור ג': הבעיה ופתרונה

סדר שיעור ב':

הנושא	מסגרת הזמן
תזכורת	3 דקות
הבעיה	7 דקות
הצעת פתרונות אפשריים	10 דקות
פתרוננו של אברם, נימוקו והערכתו	10 דקות
פיתרון בעיות – דף עבודה	10 דקות
סיכום וש"ב	5 דקות

נושא	המורה	הלומדים
חיבור לשיעור הקודם	תזכורת: בשיעור שעבר דנו בכך שלוט ואברם היו עשירים. למדנו יחד מה פירוש הדבר להיות עשיר היום ומה היה לעשירים בתקופת התנ"ך. שאלנו גם שאלה: האם תמיד טוב להיות עשיר. בואו נראה מה קרה לאברם ולוט בגלל שהיה להם כל כך הרבה רכוש.	
הבעיה של לוט ואברם	נקרא בספר בראשית פרק י"ג פסוק ו'-ז'	עוקבים אחר קריאת המורה
	וְלֹא-נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ, לְשִׁבְתָּ יִחְדּוּ: כִּי-הָיָה רְכוּשָׁם רָב, וְלֹא יָכְלוּ לְשִׁבְתָּ יִחְדּוּ. וַיְהִי-רִיב, בֵּין רֹעֵי מִקְנֵה-אֲבָרָם, וּבֵין רֹעֵי מִקְנֵה-לוֹט; וְהַכְנַעֲנִי, וְהַפְרָזִי, אֲזִי, יֹשֵׁב בְּאֶרֶץ .	לאחר הקריאה ננחה את התלמידים לפירוש הפסוקים. נזמין את התלמידים לנמק את פירושם.
	• ביטוי המזמין עיסוק הוא הביטוי המטאפורי: "וְלֹא-נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ" המשתלב יפה עם הביטוי "כבד" שעסקנו בו.	1. הלומדים יפרשו מילים על פי ההקשר ועל פי ניתוח לשוני כגון: שורש, זמני הפועל, ו"ו ההיפוך, מילות ואותיות היחס, תחביר.
	לאחר הקריאה ננחה את התלמידים לפירוש הפסוקים. נזמין את התלמידים לנמק את פירושם.	2. פירוש מילים לפי ההקשר בכתוב.
שאלה: מהי הבעיה ?	ננחה את התלמידים לראייה רחבה של הבעיה באמצעות שאלות מנחות.	מסבירים את הבעיה שיש לאברם ולוט. מעתיקים את ההסבר שנכתב על הלוח למחברת.
	לדוגמה: את התשובה "הבעיה היא שהרועים רבו" ניתן לפתח ולשאול "מה הייתה הסיבה שבגללה הם רבו?"	"וְלֹא-נָשָׂא אֹתָם הָאָרֶץ, לְשִׁבְתָּ יִחְדּוּ" אין מקום מספיק לשתי קבוצות שיש להן רכוש רב באזור אחד.
	ניתן לומר כי הבעיה הייתה שלא היה שטח מספיק באזור אחד לאברם ולוט ולכל רכושם.	<u>מיומנות מבוססת ומיושמת:</u> הגדרת הבעיה.
	נספר כי גם היום בעיה זו היא עילה לסכסוכים רבים בין עמים. פעמים רבות יש מלחמות, כששני עמים רוצים באותו השטח.	.

1. התלמידים מעתיקים מהלוח את הבעיה. 2. כל זוג דן בפתרונות אפשריים. 3. ייתכן והזוג ימצא יותר משני פתרונות ומתוכם יבחר שניים לכתיבה במחברת. <u>מיומנויות מבוססות ומיושמות:</u> 1. הלומדים יעלו השערות לגבי מצבים, מעשים, התנהגויות, אמירות ותגובות המסתברות מן הכתובים. 2. ייצור פתרונות אפשריים לבעיה.	- שאלה: אילו פתרונות ניתן למצוא לבעיה? - הנחיית משימה : על כל זוג תלמידים להציע שני פתרונות לבעיה של אברם ולוט, ולכתוב אותם במחברת מתחת לבעיה. לפיתרון הראשון ניתן את הכותרת: "פיתרון 1" ולפתרון השני ניתן בשורה חדשה את הכותרת: "פיתרון 2" (בהתארגנות מתאימה, ניתן להרחיב את המשימה גם לעבודה בקבוצות גדולות יותר) מעבר בין התלמידים וסיוע במטלה.	פתרונות אפשריים והנמקתם
יציגו את הפתרונות היצירתיים שהעלו כגון: פיתרון 1: להיפטר מהרכוש הרב הגורם לריב פיתרון 2: להיות שותפים פיתרון 3: לשים גבול ברור באמצע פיתרון 4: לקנות עוד מזון לצאן. פיתרון 5: ... הלומדים ינמקו כל פתרון ויסבירו איזו בעיה חדשה הוא עלול ליצור. <u>מיומנות מבוססת ומיושמת:</u> הצעת פתרונות אפשריים והערכתם.	- הזמנת זוגות לשתף (בהצבעה) את הכיתה בפתרונות. - כתיבת כל הפתרונות הנאמרים על הלוח. - בשלב זה יזמין/תזמין המורה דיון פתוח בכל פיתרון: מהם יתרונותיו חסרונותיו?	
<u>מיומנות מבוססת ומיושמת:</u> הלומדים יאספו פרטי מידע ויצרפו אותם לכלל תמונה שלמה	נראה כעת, את הפיתרון של אברם בספר בראשית פרק י"ג פסוקים ח' ו"ב:	פתרונות של אברם, נימוקו והערכתו
ח ויאמר אברם אל-לוט, אל-נא תהי מריבה ביני ובינך, וביני רעי, וביני רעיך: כי-אנשים אחים, אנחנו. ט הלא כל-הארץ לפניך, הפרד נא מעלי: אם-השמאל ואימנה, ואם-הימין ואשמאילה. י וישא-לוט את-עיניו, וירא את-כל-כפר הירדן, כי כלה, משקה--לפני שחת יהוה, את-סדם ואת-עמרה, כגן-יהוה כארץ מצרים, באקה צער. יא ויבחר-לו לוט, את כל-כפר הירדן, ויסע לוט, מקדם; ויפךדו, איש מעל אחיו. יב אברם, ישב בארץ-כנען; ולוט, ישב בערי הכפר, ויאהל, עד-סדם. הלומדים יעקבו אחר הפסוקים, יציעו וינמקו את פירושם לטקסט. <u>מיומנויות מבוססות ומיושמות:</u> 1. פירוש מילים לפי ההקשר בכתוב. 2. הלומדים יפרשו מילים על פי ניתוח לשוני כגון: שורש, זמני הפועל, ו"ו ההיפוך, מילות ואותיות היחס, תחביר.	חזרה לפסוק ח' קריאה ופירוש הפסוק סיכום בחירתו של אברם: להיפרד על מנת שלא להמשיך לריב.	

פתרוננו של אברם, נימוקו והערכתו	- הדגשת נימוקו של אברם "כי-אֶנְשִׁים אֲחִים, אֶנְחֵנו" והצעתה כנקודת מוצא אפשרית בכל סכסוך. - בדרך כלל, סכסוכים הם בין אנשים שאוהבים זה את זה. יש לזכור זאת ולבחור בפתרון המונע המשך הריב. - רצוי להציע ללמוד בעל פה משפט זה לשיעור הבא.						
	הפניית תשומת הלב למקום הגיאוגרפי אותו בוחר לוט והזמנת התלמידים לכתוב את שמו במקום המתאים במפה המצורפת.						
	שאלה: האם לדעתכם הפיתרון של אברם היה פיתרון טוב. סיכום התשובות על הלוח בצורה של יתרונות וחסרונות. בשלב זה יש לגלות רגישות היות שפיתרון זה עשוי להזכיר פתרון של גירושין בריב בין בני זוג.						
הלומדים יביעו את דעתם בנוגע לפתרון של אברם. תשובות משוערות:							
<table><tr><td>יתרונות</td><td>חסרונות</td></tr><tr><td>לכל אחד יהיה מספיק שטח</td><td>אברם ולוט נפרדים וכבר לא יהיו יחד.</td></tr><tr><td>לא ימשיכו לריב.</td><td>יש פתרון אחר שהוא יותר יעיל.</td></tr></table>	יתרונות	חסרונות	לכל אחד יהיה מספיק שטח	אברם ולוט נפרדים וכבר לא יהיו יחד.	לא ימשיכו לריב.	יש פתרון אחר שהוא יותר יעיל.	
יתרונות	חסרונות						
לכל אחד יהיה מספיק שטח	אברם ולוט נפרדים וכבר לא יהיו יחד.						
לא ימשיכו לריב.	יש פתרון אחר שהוא יותר יעיל.						
מיומנויות מבוססות ומיושמות:							
1. הלומדים ינסחו בלשונם (בכתב ובע"פ) רעיונות מרכזיים בקטע .							
2. הערכת פתרונות.							
הלומדים יביעו את דעתם בדבר הוגנות ההסכם . מיומנות מבוססת ומיושמת:	שאלה: האם הפתרון הוגן כלפי לוט?מדוע?						
הלומדים יבטאו את עמדותיהם לגבי הערכים העולים מן הכתוב וינמקו אותן.							
התלמידים ימלאו את דף העבודה באופן אישי. מיומנויות משולבות ומיושמות:	סיכום פתרון הבעיות על פי השלבים שעברנו: זיהוי הבעיה, שקילת פתרונות אפשריים והשלכותיהם, בחירת פיתרון והערכתו. הזמנת התלמידים ליישם את השלבים בדף העבודה המצורף.						
1. כישורי פיתרון בעיות: זיהוי הבעיה, שקילת פתרונות אפשריים והשלכותיהם, בחירת פיתרון אחד והערכתו. (משימות 1-2)							
2. מטא-קוגניציה: זיהוי הדרך שבה אנו חושבים כשאנו ניצבים בפני בעיה. (משימה 3)							
תלמידים ישתפו את חבריהם. הלומדים יבינו כי אין תשובה אחת "נכונה" בהגדרת הבעיה ובבחירת פתרונה.	הזמנת תלמידים לשתף את הכיתה בבחירותיהם בדף העבודה. בשלב זה יכול/ה המורה לשאול האם מחשבה כגון " אנשים אחים אנחנו" הייתה משנה את הגדרת הבעיה ובחירת הפיתרון?						
מיומנות משולבת ומיושמת:	בלימוד סיפור אברם ולוט חשבנו איך לפתור בעיות גם בחיים שלנו. נחזור על ארבעת השלבים במשימה 3. ונפנה לש"ב בשאלה מס' 4 בדף העבודה.						
יישום.	סיכום						

¹⁷ עקרונות הוראת המקצוע בתוך: "תכנית הלימודים במקרא למערכת החינוך הממלכתית" עמ' 11

חברי הוועדה

מרכזת הוועדה: נינה בן אהרון, מפקחת תחום תנ"ך ממלכתי, האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים
כותב הדגם: אריאל פוגלמן, מורה ומדריך לתנ"ך

חברים:

דרורה הלוי, מפמ"ר תנ"ך בחינוך הממלכתי
גילה רחמים, מדריכה ארצית לתנ"ך בחינוך הממלכתי
בלהה גפני-רייכמן, מדריכה באגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים

עריכה לשונית: דרורה וועדיה